

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Natura 2000-plan 2022-2027

Nissum Fjord

Natura 2000-område nr. 65

Habitatområder H58

Fuglebeskyttelsesområde F38

Udgiver: Miljøstyrelsen.

Redaktion: Miljøstyrelsen Midtjylland.

Dato: Juni 2023

Forsidefoto: Nissum Fjord og Fjandø set mod nordøst.

Fotograf: Miljøstyrelsen Midtjylland.

ISBN: 978-87-7564-513-8

Baggrundskort: © Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering.

Biodiversiteten i Danmarks største og mest værdifulde naturområder

Danmark rummer storslået natur.

Fra Skagens Gren og Skagerrak over Møns Klints hvide kridt til Paradisbakkerne på Bornholm. De tre ikoniske steder er nogle af de i alt 257 Natura 2000-områder. Det er steder på land og til havs, hvor der findes en helt særlig natur og biodiversitet.

Der er mange eksempler på sjældne arter og naturtyper, som er vigtige at beskytte. Der findes truede ynglefugle og sjældne planter i Danmark. Dem skal vi gøre en særlig indsats for at bevare.

De 257 områder er fordelt i hele Danmark og ejes og forvaltes af private lodsejere, fonde, kommuner og staten.

Hvert område har en plan.

Planerne for perioden 2022-27 har to nye elementer. I de store områder kommer nye målsætninger, der giver mulighed for vildere natur. Der peges også på steder, hvor udtag af kulstofholdige lavbundsarealer udover at hjælpe klimaet kan bidrage til bedre natur f.eks. med levesteder for arter eller som buffer mellem sårbar natur og intensivt drevne landbrugsarealer.

Arbejdet med at sikre den eksisterende natur gennem naturpleje fortsætter, og der er en særlig indsats med at beskytte hjemhørende arter mod de invasive, ligesom der etableres forstyrrelsesfrie områder for fugle, havnatur og havpattedyr.

Danmark skal have mere og bedre natur, og det bidrager Natura 2000-planerne til sammen med de mange andre indsatser, som regeringen er i gang med.

Det er f.eks. Havplanens aftale om strengt beskyttede havområder, og den store Havnaturfond, der kan bidrage til øget viden og initiativer til genopretning. Etablering af naturnationalparker og urørt skov, og de netop offentliggjorte vandområdeplaner og forbedringen af vandmiljøet er også helt centrale for at sikre og forbedre naturen i områderne.

Natura 2000-områder rummer nogle af Europas og Danmarks største og mest værdifulde naturområder og repræsenterer en stor del af biodiversiteten. De danske Natura 2000-områder bidrager til det fælles EU-mål om 30 pct. beskyttet natur på land og til havs.

Miljøminister Magnus Heunicke

Indhold

1. Natura 2000-planlægning	5
1.1 Synergi med anden lovgivning	7
1.2 Natura 2000-planen er bindende for myndighederne	7
1.3 Naturtilstand og gunstig bevaringsstatus.....	8
2. Nissum Fjord.....	10
2.1 Områdebeskrivelse	11
2.2 Områdets udpegningsgrundlag	13
2.3 Tilstand og forekomst for områdets udpegede natur og levesteder.....	14
2.3.1 Terrestriske naturtypers arealfordeling og tilstand	14
2.3.2 Sønaturtypers tilstand og forekomst.....	17
2.3.3 Forekomst af vandløbsnatur.....	18
2.3.4 Forekomst af marine naturtyper	18
2.3.5 Tilstand af levesteder for ynglefugle.....	19
3. Målsætninger	21
3.1 Overordnede målsætninger for Natura 2000-området.....	22
3.2 Konkrete målsætninger for naturtyper og arter	22
3.3 Modstridende naturinteresser.....	24
4. Indsatsprogram.....	25
4.1 Generelle retningslinjer	25
4.2 Områdespecifikke retningslinjer	26
4.3 Relation til vandområdeplaner.....	27
5. Bilag 1. Oversigt over grupperinger.....	28

1. Natura 2000-planlægning

Danmark er ifølge [habitatdirektivet](#) forpligtet til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger for at sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som direktivet omfatter. Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af [fuglebeskyttelsesdirektivet](#), at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at bidrage til at sikre den nationale bestand af fugle omfattet af direktivet.

Danmark har valgt at gøre dette bl.a. ved en systematisk og tilbagevendende planlægning i de enkelte Natura 2000-områder. Ud fra direktivforpligtelserne og den nationale naturovervågning fastlægges indsatsen i de enkelte områder for 6-årige planperioder (dog 12-årige for skovbevoksede, fredskovpligtige arealer). Med en sådan målrettet forvaltningsindsats i områderne bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og den biologiske mangfoldighed og dermed også til gennemførelsen af EU's biodiversitetsstrategi 2030 samt FN's Verdensmål.

Der er i alt udpeget 257 Natura 2000-områder i Danmark. Et Natura 2000-område kan indeholde ét eller flere fuglebeskyttelsesområder og/eller habitatområder. Der er udpeget 269 habitatområder og 124 fuglebeskyttelsesområder i Danmark. Fuglebeskyttelses- og habitatområder kan være sammenfaldende eller ligge i umiddelbar tilknytning til hinanden.

Der er i 2021 gennemført en høring med henblik på at nyudpege eller udvide seks marine fuglebeskyttelsesområder. Det drejer sig om områderne Flensborg Fjord og Nybøl Nor, Sejerø Bugt og Nekselø, Skagerrak, Nordvestlige Kattegat, Smålandsfarvandet og Rønne Banke. De nye/udvidede fuglebeskyttelsesområder inklusiv eventuelle konsekvensrettelser af eksisterende Natura 2000-områder vil indgå i fjerde planperiode (2028-2033).

Natura 2000-planlægningen sker efter reglerne i miljømålsloven og skovloven med tilhørende bekendtgørelser. En Natura 2000-plan bygger oven på en basisanalyse, der indeholder de faktuelle oplysninger og data om området. En Natura 2000-plan består af mål for naturtilstanden og et indsatsprogram. Natura 2000-planens målsætninger og indsatsprogram er væsentlige elementer i beskyttelsen af naturtyper, fugle og arter på områdets udpegningsgrundlag. Derudover angiver de hhv. det overordnede sigte for, hvordan området skal udvikle sig og krav til indsatsen i planperioden, der er nødvendig for at sikre den nationale prioritering.

Mål og indsatser relaterer til de naturtyper, arter og fugle, som det pågældende Natura 2000-område er udpeget for at beskytte. Både de overordnede og konkrete målsætninger er langsigtede mål, der gælder for flere planperioder, mens indsatsprogrammet er kortsigtet og revideres i hver planperiode. De langsigtede målsætninger er opdateret i denne plangeneration, bl.a. på baggrund af justeringen af Natura 2000-områderne geografiske afgrænsning (gennemført i 2017-19) samt opdatering af Natura 2000-områdernes udpegningsgrundlag (jf. nedenstående). De konkrete målsætninger er ligeledes opdateret for at give mulighed for en mere dynamisk forvaltning. Således bygger de konkrete målsætninger på grupperinger af naturtyper, habitatarter og fugle.

Natura 2000-planen gælder for de arter og naturtyper, der har begrundet udpegningen af det enkelte område, men det bidrager også til at sikre andre arter og naturtyper i området gennem en generel sikring og forbedring af områdets naturværdier.

Tilblivelse af Natura 2000-planen

Processen for tilblivelsen af en Natura 2000-plan.

Denne plan er tredje generation af Natura 2000-planer (2022-27), der også dækker de fredskovspligtige arealer. For de fredskovspligtige arealer dækket af skovloven afløser den Natura 2000-planen 2010-15, som for de fredskovspligtige arealer har været gældende frem til 2021. For alle andre arealer, arter og fugle dækket af miljøbeskyttelsesloven afløser den Natura 2000-planen 2016-21.

På baggrund af overvågningsdata har Miljøstyrelsen i 2019 gennemført en høring i forhold til justering af udpegningsgrundlaget for de enkelte Natura 2000-områder. Høringsnotatet fremlægges samtidig med igangsættelsen af høringen af Natura 2000-planerne 2022-27. Natura 2000-planerne er udarbejdet på baggrund af et bruttoudpegningsgrundlag, der omfatter udpegningsgrundlaget fra planerne for 2016-21 plus nye arter og naturtyper, der er registreret i områderne, og som falder inden for de opstillede kriterier for opdatering af udpegningsgrundlaget.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering. Desuden er der ikke i planen taget stilling til forvaltningsindsatsens lokalisering eller valgte forvaltningsmetoder.

Der er udarbejdet en miljørapport for hver enkelt Natura 2000-plan efter reglerne i lovbekendtgørelse 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter. Samtidig med høringen af Natura 2000-planerne sendes miljørapporterne også i høring.

1.1 Synergi med anden lovgivning

Natura 2000-planen har fokus på arealbaserede indsatser. Indsats til bedring af vandkvaliteten i overflade- og grundvand gennemføres som led i vandplanlægningen, ligesom reduktion af kvælstofdeposition sker gennem husdyrgodkendelsesloven og generelle tiltag til at mindske luftforureningen. Derudover målsættes miljøtilstanden i havets økosystemer via Havstrategiplanen (II).

Vandområdeplanerne, som udarbejdes med baggrund i EU's vandrammedirektiv, er hovedinstrumentet til at sikre og forbedre tilstanden i de akvatiske naturtyper i Natura 2000-områderne. Vandområdeplanernes formål er at forbedre vandmiljøet i retning af god økologisk og kemisk tilstand (fx reduktion af kvælstofbelastning og fjernelse af spærringer), hvilket samtidig tilvejebringer grundlæggende forbedringer af vandkvaliteten til gavn for naturtyper, fugle og arter i Natura 2000-området.

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak, kan være en udfordring for mange naturligt næringsfattige naturtyper. Emission fra landbrug reguleres via husdyrgodkendelsesloven, som fastlægger den maksimale tilladte ammoniakdeposition fra lokale husdyrbrug til sårbare naturtyper for at mindske væsentlige miljøpåvirkninger.

Gennemførelse af EU's havstrategidirektiv skal sørge for, at der opnås eller opretholdes god miljøtilstand i havets økosystemer, samtidig med at der kan ske en bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer. Indsatserne i indsatsprogrammet til Havstrategi II vil også bidrage til opfyldelse af målsætningerne i de marine Natura 2000-områder.

1.2 Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Alle myndigheder skal i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt lægge Natura 2000-planen til grund. Offentlige lodsejere er bundet af planens langsigtede målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På områder, hvor staten er myndighed f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, kan der følges op med nationale strategier.

Det er kommunerne, der er ansvarlig myndighed for de privatejede Natura 2000-arealer, dog er Miljøstyrelsen ansvarlig myndighed for de privatejede skovbevoksede, fredskovspligtige arealer. Ansvarlige myndigheder skal udarbejde bindende handleplaner for gennemførelse af Natura 2000-planen 2022-27 med fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning. Når indsatserne iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal indsatserne have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., evt. på grundlag af konsekvensvurderinger. I det omfang indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for Natura 2000-områdets forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan være andre hensyn efter lovgivningen, der spiller ind.

Der er i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde, hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med eller nødvendig for forvaltningen af området. Eventuelle konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelse med gennemførelsen af planen og valg af virkemidler.

Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal anvendes ved væsentligheds- og konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegnings- og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter og tilsvarende regler om væsentligheds- og konsekvensvurdering i andre ministeriers lovgivning.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner sammen med målsætningerne for naturen i området grundlaget for handleplanen samt eventuel anden prioritering af forvaltningsindsatsen i området.

1.3 Naturtilstand og gunstig bevaringsstatus

Danmark har en forpligtelse til at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der begrundes udpegnings af de enkelte Natura 2000-områder. Bevaringsstatus er en vurdering af, hvordan naturtypens eller artens tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen, de negative påvirkninger eller forvaltningen i forhold til i dag. Der er således tale om en slags prognose for naturtypernes og arternes udviklingsretning.

Danmark er ligeledes forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at bidrage til at sikre den nationale bestand af fugle omfattet af direktivet. Ligesom for habitatnaturtyper og -arter laves en vurdering for fuglene med fokus på bl.a. bestandsudvikling.

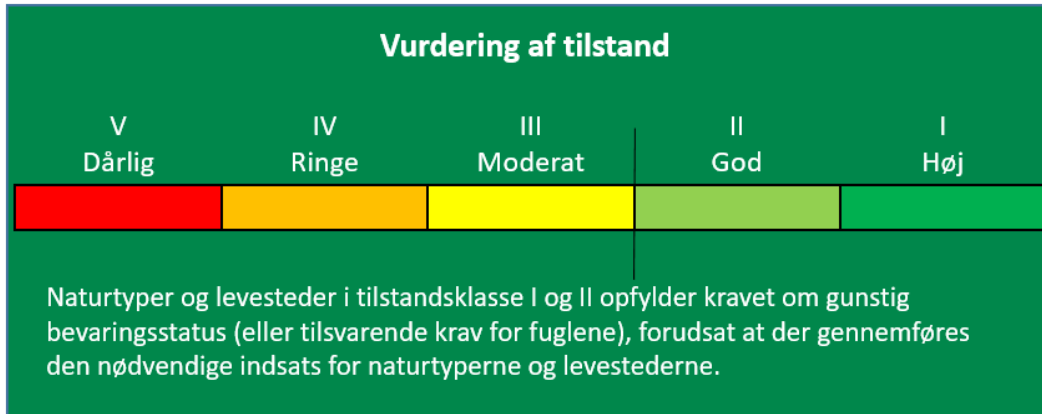

Rørdrums karakteristiske pauken høres ofte fra områdets store rørskovsarealer - men fuglen ses kun sjældent flyvende lavt over rørskoven. Foto. Jeppe Bundgaard

Til brug for Natura 2000-planlægningen er der for en række naturtyper samt nogle arter og fugle udviklet et naturtilstandssystem, der på baggrund af bl.a. artsammensætning og umiddelbart synlige, forvaltningsbare strukturparametre, som f.eks. tilgroning, udtørring og forstyrrelser, angiver den aktuelle tilstand for naturtypen eller artens/fuglens levested, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 653 af 19. maj 2020 om klassificering og fastsættelse af mål for naturtilstanden i internationale naturbeskyttelsesområder. Tilstanden opgøres på en skala fra I-V, hvor naturtyper eller levesteder i tilstandsklasse I og II med en vedvarende nødvendig drift og evt. sikring mod forstyrrelse svarer til gunstig bevaringsstatus eller tilsvarende for fuglenes vedkommende. For naturtyper eller arters/fugles levesteder i tilstandsklasse III-V skal der typisk gennemføres en indledende

forvaltningsindsats eller regulering, før en vedvarende drift vil være tilstrækkeligt til at sikre arealet eller levestedet på sigt.

For de fugle, arter og naturtyper, hvor der ikke findes et tilstandsvurderingssystem, skal der i basisanalysen vurderes om given naturtype eller art/fugls levested er stabile, i fremgang eller i tilbagegang eller ukendt, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr.653 af 19. maj 2020 om klassificering og fastsættelse af mål for naturtilstanden i internationale naturbeskyttelsesområder.

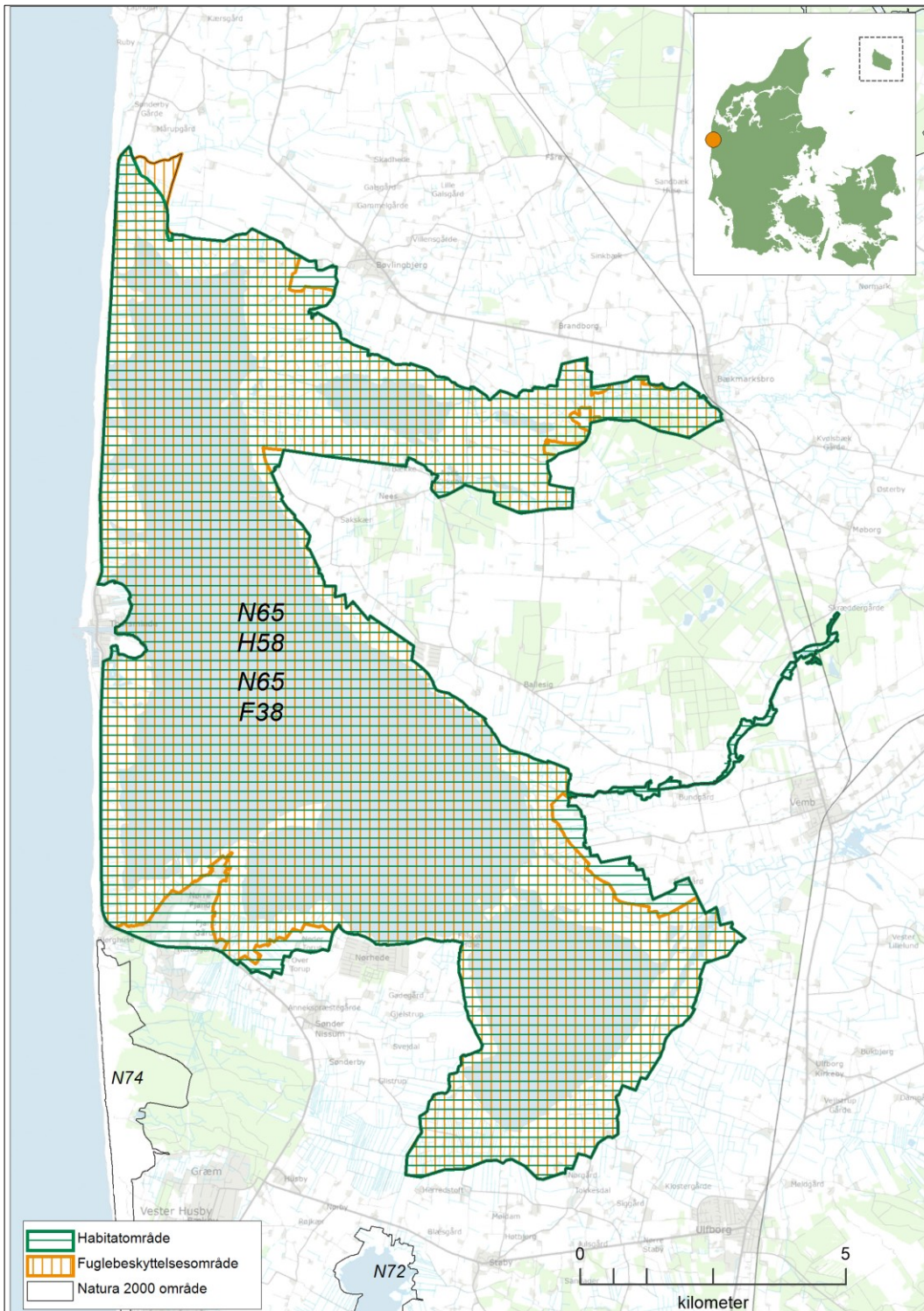
Tilstandsklasser for naturtyper.

Udvalgte forvaltningsbare parametre i tilstandssystemet gennemgås i basisanalyserne, og det kan heraf ses hvilke tiltag, der kan iværksættes for at sikre eller genoprette naturtyperne eller arterne/fuglenes levesteder.

Pomeransfugl på forårstræk på fuglenes vej fra Afrika til ynglepladserne i de nordiske fjeldområder. Arten gør hvert år ophold i området på landbrugsarealerne ved Pallisbjerg syd for Nissum Fjord. Foto. Peter Bundgaard

2. Nissum Fjord

Kortet viser Natura 2000-områdets afgrænsning. Natura 2000-område N65 Nissum Fjord består af habitatområde H58 Nissum Fjord (vandret grøn skravering) og fuglebeskyttelsesområde F38 Nissum Fjord (lodret orange skravering).

2.1 Områdebeskrivelse

Natura 2000-området nr. N65 Nissum Fjord har et samlet areal på 11.061 ha. hvoraf de 6.313 ha er selve Nissum Fjord og 250 ha er vandflade i de store søer. Området er afgrænset som vist på kortet. Natura 2000-området er udpeget som habitatområde nr. H58 Nissum Fjord og fuglebeskyttelsesområde nr. F38 Nissum Fjord. Staten ejer omkring 10% af landarealet i området. Natura 2000-området ligger i Lemvig og Holstebro Kommune og inden for vandområdedistrikt Jylland og Fyn.

Dette Natura 2000-område er specielt udpeget for at beskytte vandarealerne i Nissum Fjord og de tilstødende vandområder, samt de fjordnære naturarealer med de store forekomster af vandfugle herunder en række arter af svaner, gæs, ænder og vadefugle samt naturtyperne strandeng og kystnære naturtyper som havtornklit, og området er primært karakteriseret ved de store lysåbne arealer med disse naturtyper. Nissum Fjord rummer mere end 5% af de samlede areal af strandeng og havtornklit og desuden ca. 19 % af den marine naturtype kystlagune og strandsøer inden for Natura 2000-områderne i atlantiske region. Af arter i området kan nævnes bæver som er ny på områdets udpegningsgrundlag. Der findes store antal af rastende trækfugle der fouragerer og overnatter i området, og der yngler en større bestand af rørskovtilknyttede arter som rørdrum og rørhøg. Områdets store strandengsarealer husede tidligere en mindre ynglebestand af almindelig ryle og brushane. Almindelig ryle har ikke ynglet i området i adskillige år, og brushane ses nu kun meget sporadisk, og er også tæt på helt at forsvinde fra området.

Udsigt over den nordlige del af Nissum Fjord. Natura 2000-området er karakteriseret med den store kystlagune og de omkringliggende vidstrakte rørskovområder og strandenge. Foto Peter Bundgaard.

Nissum Fjord ligger som en lavvandet brakvandslagune bag den smalle klittange, Bøvling Klit. Fjorden er opdelt i tre bassiner, Ydre Fjorde (Ydre Fjord og Bøvling Fjord), Mellemfjord og Felsted Kog, der afviger i økologiske kår og biologi. Især Bøvling Fjord har en meget svingende vandstand, der påvirkes kraftigt af vindens retning og styrke. Ved Thorsminde har Nissum Fjord forbindelse til Nordsøen via en afvandingsssluse. De lavtliggende områder på tangen nord og syd for Thorsminde fremtræder i dag som en mosaik af saltpåvirkede græsningsarealer, høslet-arealer samt ubenyttede områder, der henligger med højt græs, rørskov eller strandrørsump. Langs fjordens nord- og østside findes rørsump og strandrørsump i varierende bredde. Indfjorden og Felsted Kog er omgivet af udstrakte rørskove. Spredt på tangen findes mindre partier med klitnatur. Mere samlet klitnatur findes mellem Nørre Fjand og Felsted Odde. Syd for Bøvlingbjerg ligger fire større søer, Indfjorden, Tangsø, Byn og Søndersund omgivet af ferske enge og rørsump. Arterne i søerne er i

tilbagegang, men de fire søer huser i danske sammenhænge stadig en meget artsrig undervandsflora med mellem 22 og 37 registrerede undervandsplanter. Specielt Byn har en unik og meget beskyttelsesværdig undervandsvegetation, hvor nogle af Danmarks mest sjældne undervandsplanter fra den danske rødliste er registreret. Indfjorden, Tangsø, Byn og Flynder Å der løber gennem disse søer er i gennem den seneste årrække også blevet levested for bæver, der kort tid efter udsætningen i Klosterheden spredte sig til Flynder Å og de nævnte søer. Bæveren har nu også etableret en fast, dog noget mindre bestand i Damhus Å. Området er det ene af to Natura 2000-områder i den atlantiske biogeografiske region, hvor bæver er på udpegningsgrundlaget.

Nissum Fjords beliggenhed på trækruten langs Vestkysten betyder, at en lang række fuglearter benytter fjorden som rasteplads. De mest synlige er knopsvane, bramgås og kortnæbbet gås, der forår og efterår kan ses raste i store antal på engene i området, og de bruger fjorden som en uforstyrret overnatningsplads. På vandfladen er der i træktiden store antal ænder, herunder især krikand og i noget mindre omfang pibeand, spidsand og stor skallesluger. I de lavvandede områder, herunder primært Bøvling Fjord og på strandengene ved Bøvling og ved Gørding på østsiden af Felsted Kog ses mængder af rastende vadefugle især i træktiden. Talrigest er lille kobbersneppe og hjejle. Efter at græsningen er genoptaget på Gørdingdæmningen er dette engområde ved udløbet af Storåen blevet et værdifuldt område for vadefugle. Det er her der ved få lejligheder er truffet ynglende brushane. Fjandø er i visse år en meget vigtig yngleplads for kolonirugende arter som klyde, split-, hav- og fjordterne og et vigtigt raste- og overnatningsområde for lysbuget knortegås i vinterhalvåret. Forekomsten af ynglefugle er dog meget afhængig af, om der er rovdyr på øen. Rundt langs hele fjorden vokser der meget store områder med rørskov og dette favoriserer arter som rørdrum og rørhøg og en nytilkommet ynglefugl som blåhals ses i stigende omfang. På de dyrkede arealer primært syd for fjorden ses hvert forår pomeransfugle, der i nogle dage raster før de trækker videre mod de nordskandinaviske ynglepladser.

Klyde yngler normalt på Fjandø. I år hvor rovdyr som fx ræv slår sig ned på øen vil klyde og mange andre kolonirugende arter have svære ynglebetingelser. Foto Peter Bundgaard.

Nissum Fjord og Indfjorden er beskyttet som vildreservat, som har til formål at sikre området som raste- og overnatningsområde for vandfugle, og yngleområde for kolonirugende arter, rørskovs- og engfugle. Reservatbestemmelserne sætter begrænsninger for jagt, motorbådssejlads, brætsejlads og færdsel i visse områder og perioder af året. Indenfor Natura 2000-området er der fire fredede områder. Det drejer sig om landskabsmæssige fredninger, beskyttelse mod yderligere afvanding og beskyttelse af arkæologiske værdier.

2.2 Områdets udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 58		
Naturtyper:	Lagune* (1150)	Strandvold med enårige planter (1210)
	Enårig strandengsvegetation (1310)	Strandeng (1330)
	Grå/grøn klit* (2130)	Klithede* (2140)
	Havtornklit (2160)	Klitlavning (2190)
	Visse-indlandsklit (2310)	Græs-indlandsklit (2330)
	Lobeliesø (3110)	Søbred med småurter (3130)
	Kransnålalge-sø (3140)	Næringsrig sø (3150)
	Vandløb (3260)	Våd hede (4010)
	Tør hede (4030)	Surt overdrev* (6230)
	Tidvis våd eng (6410)	Hængesæk (7140)
	Rigkær (7230)	Stilkeke-krat (9190)
	Skovbevokset tørvemose* (91D0)	Elle- og askeskov* (91E0)
Arter:	Vandranke (1831)	Bæklampret (1096)
	Flodlampret (1099)	Havlampret (1095)
	Laks (1106)	Stavsild (1103)
	Odder (1355)	Bæver (1337)

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-22. Strandvold med enårige planter (1210) findes ikke i habitatområde H58. Den nævnte naturtype gennemgås derfor ikke yderligere.

Udpegningsgrundlag for Fuglebeskyttelsesområde nr. 38		
Fugle:	Rørdrum (Y)	Knopsvane (T)
	Pibesvane (T)	Sangsvane (T)
	Kortnæbbet gås (T)	Bramgås (T)
	Lysbuget knortegås (T)	Spidsand (T)
	Pibeand (T)	Krikand (T)
	Toppet skallesluger (T)	Stor skallesluger (T)
	Rørhøg (Y)	Plettet rørvagtel (Y)
	Klyde (TY)	Hvidbrystet præstekrave (Y)
	Pomeransfugl (T)	Almindelig ryle (Y)
	Brushane (Y)	Lille Kobbersneppe (T)
	Dværgterne (Y)	Splitterne (Y)
	Fjordterne (Y)	Havterne (Y)
	Blåhals (Y)	

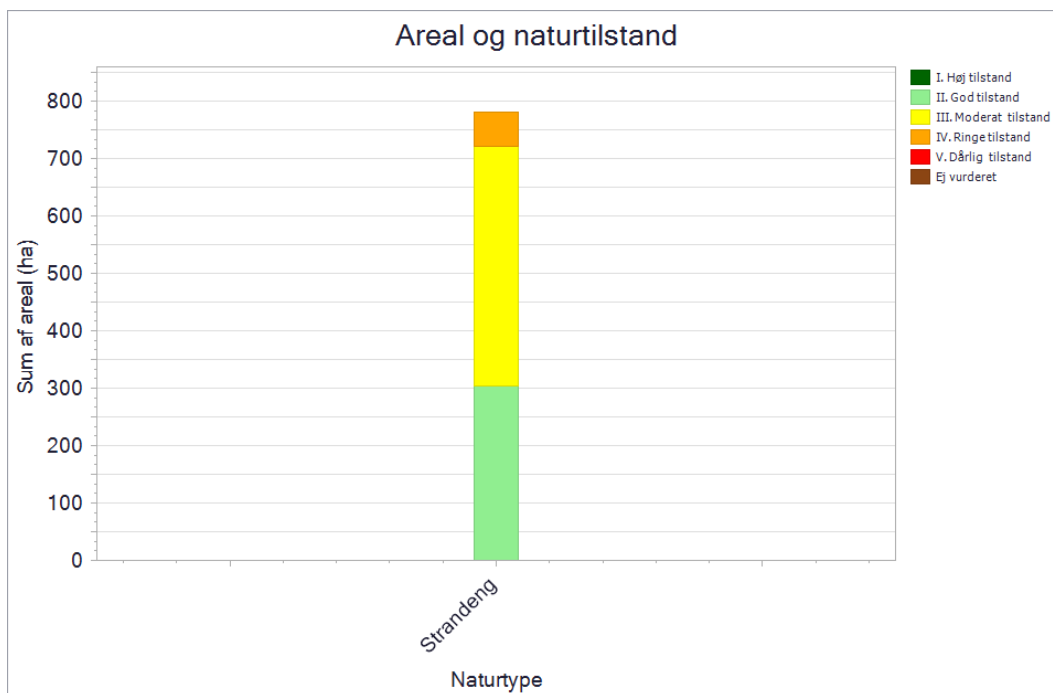
Fugle, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl. Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

Udpegningsgrundlaget er gennemgået i 2018-22. Hvidbrystet præstekrave (Y) og dværgterne (Y) findes ikke i fuglebeskyttelsesområde F38. De nævnte fugle gennemgås derfor ikke yderligere.

2.3 Tilstand og forekomst for områdets udpegede natur og levesteder

For Natura 2000-områder med habitatnatur eller levestedskortlagte arter og fugle på udpegningsgrundlaget, er arealet af habitatnatur samt antallet af småsøer og levesteder, kortlagt i tredje kortlægningsperiode, vist nedenfor. For de naturtyper og levesteder for arter og fugle, hvor der er udviklet et tilstandsvurderingssystem, er den beregnede tilstand ligeledes angivet. For arter og fugle uden tilstandsvurderingssystem henvises til basisanalysen og [MiljøGIS](#). Se desuden basisanalysen for beskrivelse af metoder og en mere detaljeret omtale af naturens tilstand i området.

2.3.1 Terrestriske naturtyper arealfordeling og tilstand

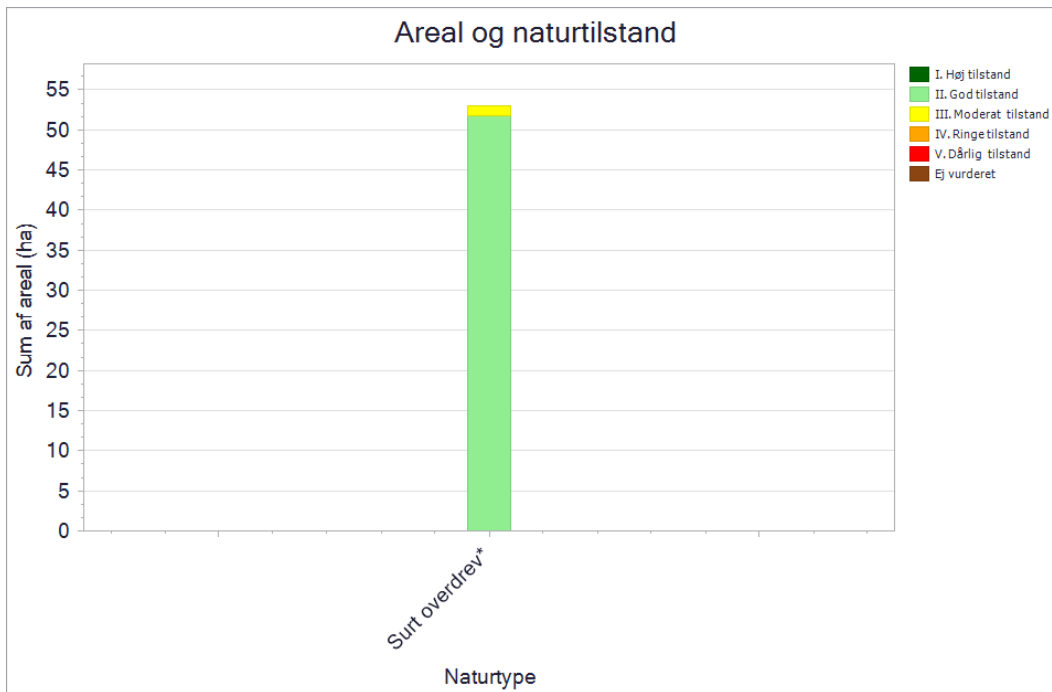

De kortlagte naturtyper areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2016-19. Pga. pladshensyn har det ikke været muligt at vise data mere detaljeret, end det er tilfældet i planens figurer. En mere detaljeret præsentation af data findes i basisanalysen for området eller i [MiljøGIS](#). Her vises data for Natura 2000-basisanalyserne, revideret i 2021. Dette er de data, der ligger til grund for forslag til Natura 2000-planer 2022-27.

Strandeng (1330) er kortlagt hele vejen rundt langs fjorden. Knap halvdelen er i god naturtilstand, mens resten er moderat-ringe tilstand. Den overvejende moderat-ringe tilstand skyldes, at en stor andel af arealet er ugræsset og dækket af høje tagrørsbevoksninger. Der for en stor dels vedkommende er levesteder for områdets ynglende rørskovsarter.

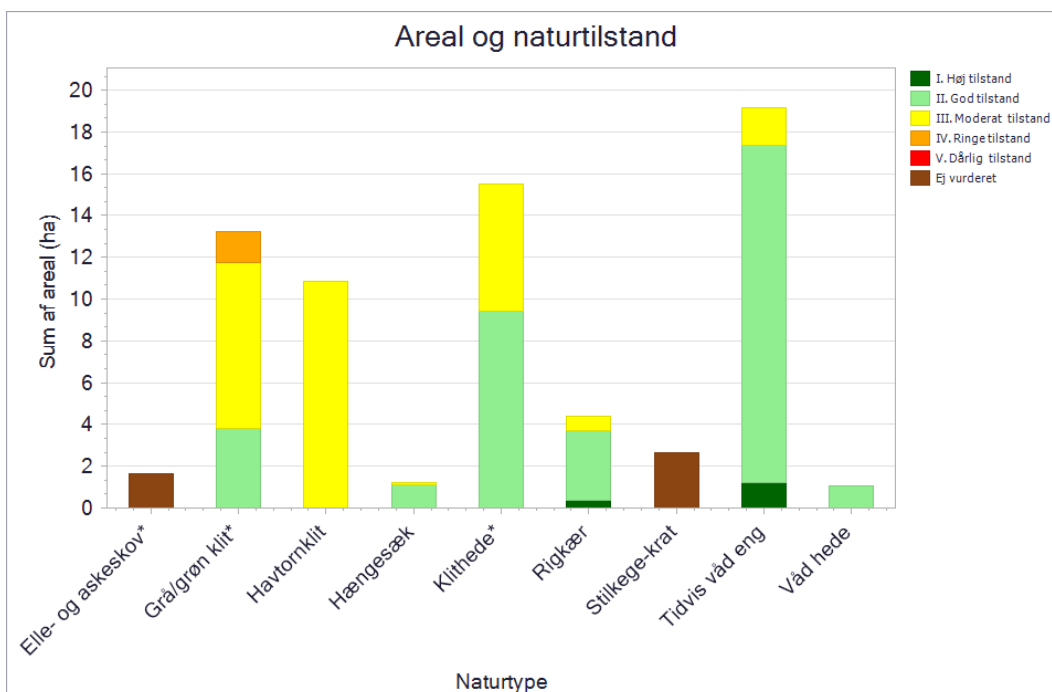
Stort set alle kortlagte arealer med surt overdrev (6230) er i god naturtilstand pga. at der er drift (afgræsning) på hele arealet og deraf kun begrænsede problemer med tilgroning.

Tidvis våd eng (6410) er fortrinsvis fundet i den sydvestlige del af området nær Fjand. Næsten hele det kortlagte areal er i god-høj naturtilstand da hovedparten af arealet er i drift og der kun er begrænsede problemer med tilgroning og hydrologi.

De kortlagte naturtypers areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2016-19. Pga. pladshensyn har det ikke været muligt at vise data mere detaljeret, end det er tilfældet i planens figurer. En mere detaljeret præsentation af data findes i basisanalysen for området eller i [MiljøGIS](#). Her vises data for Natura 2000-basisanalyserne, revideret i 2021. Dette er de data, der ligger til grund for forslag til Natura 2000-planer 2022-27.

Kliithede (2140) er kortlagt i den sydvestlige del af området. Godt halvdelen af det kortlagte areal er beregnet til at være i god tilstand, mens resten er beregnet til moderat naturtilstand. Den overvejende gode tilstand skyldes, at strukturen overordnet set er god og der kun lokalt er problemer med invasive arter og tilgroning. På arealerne i moderat tilstand er der registreret tilgroning med vedplanter og invasive arter.

De kortlagte naturtypers areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2016-19. Pga. pladshensyn har det ikke været muligt at vise data mere detaljeret, end det er tilfældet i planens figurer. En mere detaljeret præsentation af data findes i basisanalysen for området eller i [MiljøGIS](#). Her vises data for Natura 2000-basisanalyserne, revideret i 2021. Dette er de data, der ligger til grund for forslag til Natura 2000-planer 2022-27.

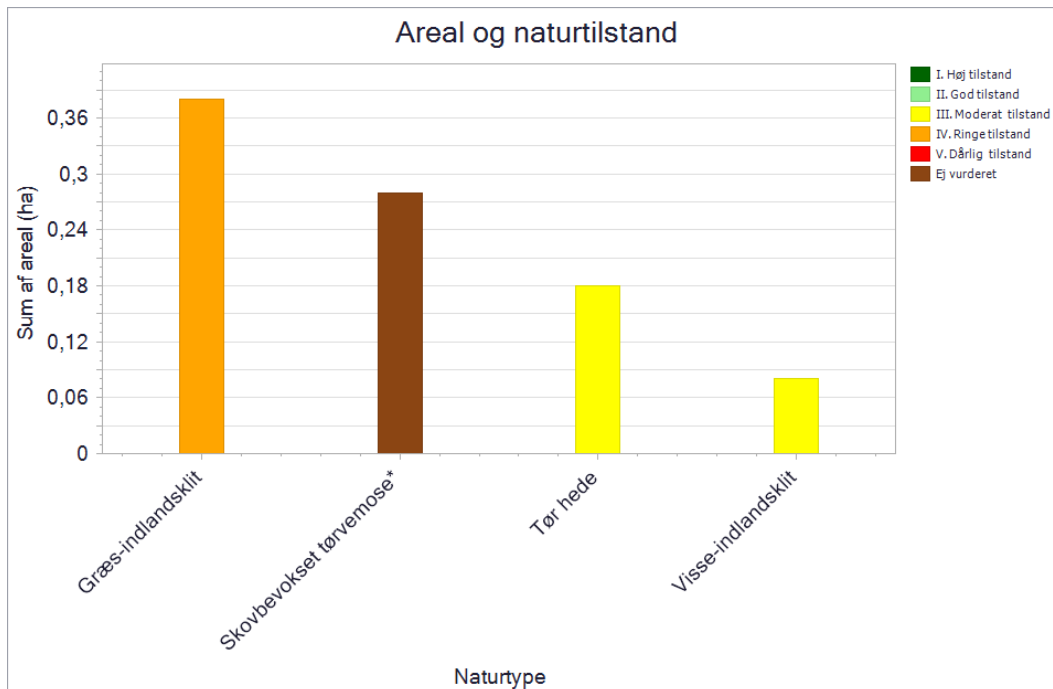
Grå/grøn klit (2130) er kortlagt i den sydlige og vestlige del af området. Kun en tredjedel af det kortlagte areal for naturtypen er beregnet til at være i god tilstand, mens resten er beregnet til moderat-ringe naturtilstand. Den overvejende moderat-ringe naturtilstand skyldes strukturelle problemer især med tilgroning i invasive arter og vedplanter.

Havtornklit (2160) er kortlagt med et enkelt areal ved Thorsminde. Hele det kortlagte areal er i moderat naturtilstand pga. af et lavt artsindhold.

Rigkær (7230) er kortlagt med mindre arealer, der alle ligger i den nordøstlige del af området. Omkring 85% af det samlede kortlagte areal beregnes til at være i god-høj naturtilstand, hvilket overvejende skyldes, at den overvejende del af arealet er i drift (afgræsning/slåning) og således er der kun i begrænset omfang problemer med tilgroning i høj vegetation.

Hængesæk (7140) er kortlagt ved sydenden af Nissum Fjord ved Fjand og nordøst for Tangsø. Størstedelen af arealet er beregnet til at være i god naturtilstand, hvilket skyldes en god hydrologi og at der ikke er konstateret invasive arter eller vedplanter i betydende omfang.

Våd hede (4010) er kortlagt med et enkelt ganske lille polygon nær Bækmarksbro. Hele det kortlagte areal er beregnet til at være i god naturtilstand idet der kun er begrænsede problemer med tilgroning i høj vegetation og vedplanter.

De kortlagte naturtypers areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2016-19. Pga. pladshensyn har det ikke været muligt at vise data mere detaljeret, end det er tilfældet i planens figurer. En mere detaljeret præsentation af data findes i basisanalysen for området eller i [MiljøGIS](#). Her vises data for Natura 2000-basisanalyserne, revideret i 2021. Dette er de data, der ligger til grund for forslag til Natura 2000-planer 2022-27.

Græs-indlandsklit (2330) er kortlagt med en enkelt forekomst beliggende nær Fjand i den sydlige del af området. Det kortlagte areal er beregnet til at være i ringe naturtilstand dels på grund af med tilgroning i høje græsser og urter dels fordi at artsindholdet af naturtype karakteristiske arter er lavt.

Tør hede (4030) er kortlagt med en enkelt forekomst beliggende i den sydlige del af området. Arealet er beregnet til at være i moderat naturtilstand, hvilket overvejende skyldes, at der kun er fundet meget begrænsede partier med veludviklet hedevegetation.

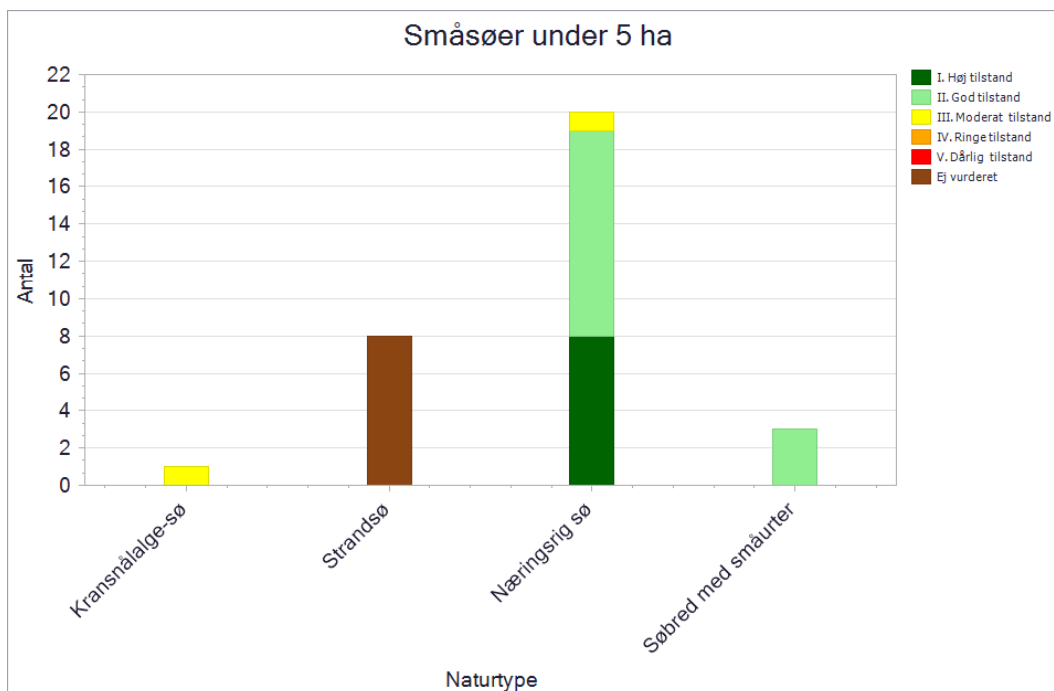
Visse-indlandsklit (2310) er i den seneste runde kortlagt med et enkelt polygon nær Fjand i den sydlige del af området. Det kortlagte areal er beregnet til at være i moderat naturtilstand. Tilstanden skyldes problemer med tilgroning i høje græsser og urter.

Samlet set på tværs af de tre kortlagte skovnaturtyper stilkege-krat (9190), skovbevokset tørvemose (91D0) og elle- og askeskov (91E0) er der registreret <1 stort træ/ha på ca. 60% af det kortlagte skovareal. På de resterende ca. 40% af arealet er der registreret 1-5 store træer/ha - alle i naturtypen stilkege-krat.

For liggende dødt ved gælder, at der er registreret <1 liggende død stamme/ha på ca. 13% af det samlede kortlagte areal på tværs af de 3 skovnaturtyper. På godt halvdelen af det kortlagte areal er der registreret 1-5 liggende døde stammer/ha, på ca. 1/5 af det kortlagte skovareal er der registreret 6-10 liggende døde stammer/ha og endelig er der på ca. 11% af det kortlagte skovareal registreret >10 liggende døde stammer/ha. Flest liggende døde stammer er fundet i naturtypen elle- og askeskov.

For stående dødt ved gælder, at på ca. 13% af det samlede kortlagte skovareal er der registreret <1 stående dødt træ/ha mens der på resten af det samlede skovareal er registreret 1-5 stående døde stammer/ha. Mest stående dødt ved ses i naturtypen stilkege-krat.

2.3.2 Sønaturtypers tilstand og forekomst

Antal og tilstand af de kortlagte små søer i området.

I Natura 2000-området er der kortlagt 20 små søer med habitatnaturtypen næringsrig sø (3150). De er tilstandsvurderet med hhv. 8 i høj tilstand, 11 i god tilstand og 1 i moderat tilstand. Søerne i høj og god tilstand er generelt præget af en artsrig udbredt undervandsvegetation, der ses ingen umiddelbare tegn på næringsstofbelastning, da der er en lav forekomst af trådalger samt en lav påvirkning fra jordbrugsdrift. Søen i moderat tilstand er i større grad påvirket af forhold som indikerer næringsstoffølørsel.

I området er der yderligere kortlagt tre små søer med habitatnaturtypen søbred med småurter (3130) i god tilstand. Søerne er generelt præget af artsrige bredzoner med en spredt dækning af

karakteristiske amfibiske planter, næringsfattige forhold uden oplomstringer af trådalger og en lav påvirkning fra jordbrugsdrift. Derudover har søerne en artsrig udbredt undervandsvegetation.

Der er kortlagt en småsø med habitatnaturtypen kransnålalge-sø (3140) i moderat tilstand. Søen vurderes i mindre grad at være påvirket af næringsstoffilførsel. Der er yderligere kortlagt 8 søer med den marine naturtype kystlaguner og strandsøer (1150). Disse saltpåvirkede, kystnære strandengssøer er på nuværende tidspunkt ikke tilstandsvurderet.

Endelig er der i området fem søer over 5 ha. Søerne er naturtypebestemt med hhv. to søer som kystlaguner og strandsøer (1150) og to søer som søbred med småurter (3130). Endelig er der en større sø i området, hvor naturtypen endnu ikke er bestemt.

2.3.3 Forekomst af vandløbsnatur

Naturtype	Naturtype nr.	Længde (km)
Vandløb med vandplanter	3260	18

Tabellen viser længden af den kortlagt vandløbsnaturtype i området.

I Natura 2000-området er der kortlagt 18 km vandløb med naturtypen vandløb med vandplanter (3260). Naturtypen er kortlagt på den korte vandløbsstrækning af Fåre Mølleå der indgår i området. I Flynder Å er naturtypen kortlagt på hele strækningen inden for området fra Bækmarksbro til udløbet i Søndersund. I Damhus Å er naturtypen kortlagt på hele strækningen inden for Natura 2000-området. Miljøtilstanden i både Fåre Mølleå og Flynder Å er overordnet set noget forringet primært som en følge af de noget forringede fysiske forhold. I Damhus Å er miljøtilstanden overordnet set god og på visse strækninger høj. Vandløbene er levested for bl.a. odder, bæklampret og inden for den seneste årrække har også bæver etableret sig i Flynder Å og Damhus Å. Vandløbene i Natura 2000-området er omfattet af vandområdeplanen for Jylland og Fyn.

2.3.4 Forekomst af marine naturtyper

Naturtype	Naturtype nr.	Kortlægningsår	Kortlagt areal
Kystlaguner og strandsøer	1150	2004	6284 ha

Tabellen viser arealet af den kortlagt marine naturtype i området.

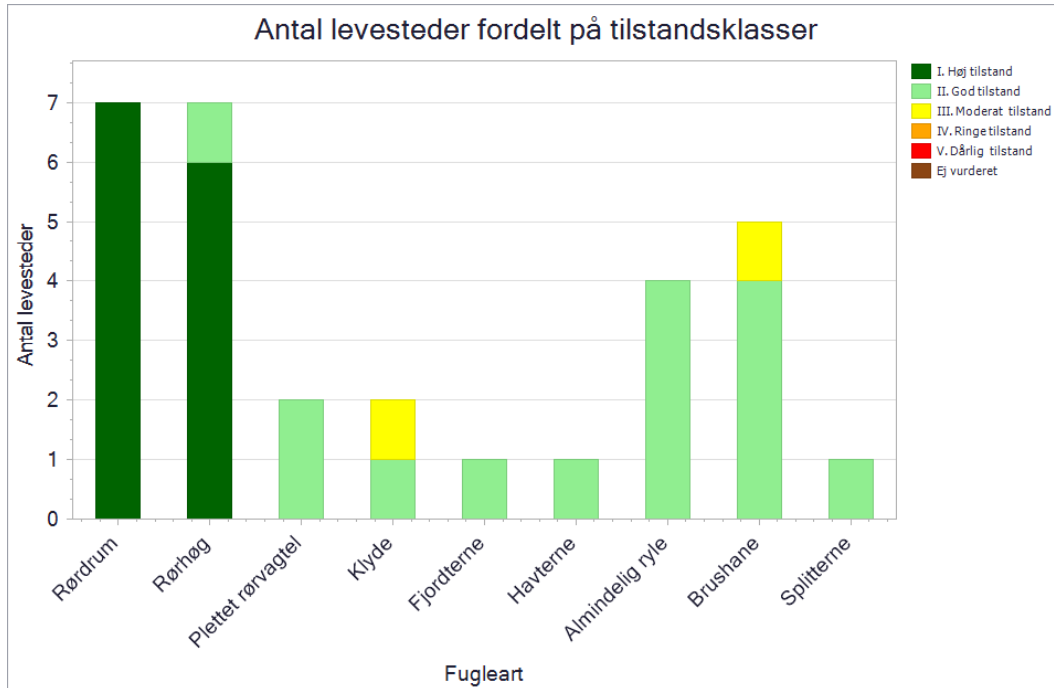
Der er endnu ikke foretaget en egentlig kortlægning af områdets marine naturtyper. Arealfordelingen i tabellen ovenfor er derfor baseret på en teoretisk kortlægning fra 2004, der er opdateret frem til 2011. Den teoretiske kortlægning er foretaget på baggrund af specifikke projekter i området. Der er indtil videre kortlagt 6284 ha kystlagune (1150) inden for Natura 2000-området, med selve Nisum Fjord og Feldsted Kog som langt de største.

Naturtypen kystlagune og strandsøer (1150) rummer kystlagunen Nisum Fjord, Feldsted Kog og Indfjorden samt en række mindre søer på strandenge flere steder rundt om fjorden. Især langs Feldsted Kog er der kortlagt en del små strandsøer. Områdets kystlaguner er lavvandede, og er alene kontakt med havet via slusen i Thorsminde. Det er således især slusedriften, mængden af tilstrømmende ferskvand fra især Storå og Damhus Å men også vindforhold der er bestemmende for saltholdighed og vandstand i den marine naturtyper.

2.3.5 Tilstand af levesteder for ynglefugle

Kortlægningen af ynglefuglenes levesteder er foretaget i 2017-19, og den beregnede tilstand fremgår af nedenstående diagram.

De enkelte levesteders tilstand kan ses på Miljøstyrelsens digitale kort i [MiljøGIS](#).

Antal og tilstand af de kortlagte levesteder for ynglefugle.

I Natura 2000-området er der kortlagt syv levesteder for rørskovsarterne rørdrum og rørhøg. Kortlægningen er foretaget langs nordenden Bøvling Fjord, i den tætte rørskov omkring hele Indfjorden og rundt langs randen af Felsted Kog. Endelig er der kortlægning af mindre rørskovsarealer ved Fjand. I alle disse er tilstanden overordnet set beregnet til høj tilstand. Den høje tilstand skyldes primært, at levestederne udgøres af store sammenhængende rørskove med god hydrologi som sikrer, at de rugende fugle har gode yngleforskel i form af sikkerhed mod forstyrrelse og prædation fra de fleste prædatorer.

I området er der kortlagt to levesteder for plettet rørvagtel. Et i rørskoven rundt om Indfjorden og et mindre areal i den nordlige del af Bøvling Fjord. I begge disse områder er tilstanden beregnet til god. Den gode tilstand skyldes primært, at levestederne udgøres af store sammenhængende og permanent sumpede områder med passende vegetationshøjde med ingen eller kun ringe forstyrrelse samt vanskelig adgang for flere af områdets prædatorer. Med en så lav antalsmæssig og fluktuerende forekomst vurderes ynglebestanden af plettet rørvagtel i dette område fortsat at være helt afhængig af tilførsel af fugle fra områder med større, faste bestande evt. uden for landets grænser.

For de kolonirugende arter - splitterne, havterne, fjordterne og klyde er der kortlagt et levested på Fjandø, som er beregnet til at være i god tilstand. Den gode tilstand skyldes primært, at der overordnet set er en god vegetationsstruktur med mosaik af bart sand/sten og lav vegetation. Levestedet har som udgangspunkt en minimal risiko for prædation pga. en strømmende mellem lokaliteten og fastlandet, hvilket yder ynglefuglene en vis form for beskyttelse mod adgang og dermed prædation fra landlevende rovdyr som fx ræv. Det har dog ved flere lejligheder vist sig at ræve svømmer over til Fjandø, med store negative konsekvenser for øens mange kolonirugende fuglearter.

For klyde er der kortlagt yderligere et område ved Holmen syd for Thorsminde. Dette levested er beregnet til at være i moderat tilstand, hvilket overvejende skyldes at området er præget af høj vegetation, men især af at det vanddækkede areal stort set alle år tørrer ud før klyderne er færdige med ynglesæsonen, og dermed er de ynglende fugle udsat for prædation, og ynglen opgives stort set hvert år på denne lokalitet.

Splitterne yngler nogle år på Fjandø i en stor koloni med hættemåger. De kolonirugende arters ynglesucces i området er helt afhængig af at især Fjandø holdes fri for landlevende rovdyr. Foto. Peter Bundgaard.

Omkring Nissum Fjord er der for de to engfuglearter almindelig ryle og brushane kortlagt hhv. fire og fem levesteder. Områderne er udpeget dels langs vestsiden af Bøvling Fjord, på østsiden af Bøvling Fjord, ved Holmen syd for Thorsminde og ved Gørding. I fire af områderne er tilstanden beregnet til god. Levestederne er karakteriseret ved at engarealerne har naturlige og veludviklede lo-systemer, der sikrer gode vandstandsforhold langt ind på engene. Tilstedeværelsen af vand er dog helt naturligt meget afhængigt af de enkelte års nedbør før og under ynglesæsonen, af vindforhold, og i af at der sikres en tilfredsstillende vandstand i selve kystlagunen Nissum Fjord og dermed på den lave del af strandengen rundt om fjorden. Dette sikres via slusedriften i Thorsminde. Levesteder på tangen syd og nord for Thorsminde er meget påvirkelige af lokale vindforhold idet vandstanden svinger en del med vindretningen. Engene på levestederne er pt. fint afgræssede og vegetationshøjden opfylder generelt set arternes krav. I hele området vurderes den væsentligste negative faktor, at være områdets tilgængelighed for ræv og andre rovdyr. Når ynglebestandene bliver så lav, som den har været før arterne helt forsvandt fra området, kan prædation på helt afgørende vis påvirke engfuglenes ynglesucces og dermed forekomst i hele området. På de to kortlagte levesteder på østsiden af Nissum Fjord vurderes de hydrologiske forhold at være mere stabile og afgræsningen er tilfredsstillende, men også her vurderes prædation at være af betydning for den beregnede tilstand af levestedet. På trods af at almindelig ryle ikke har ynglet i området gennem en længere årrække, og at brushane kun træffes ynglende i enkelte år findes det forsat en række egnede ynglelokaliteter på enge og strandenge langs fjorden.

3. Målsætninger

Den **overordnede målsætning** for området angiver det overordnede og langsigtede mål for, hvordan området skal udvikle sig for såvel at sikre det konkrete områdes integritet og for at bidrage til opnåelse af gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter. Der er i den overordnede målsætning taget højde for områdets naturmæssige potentiale, og for om det rummer forekomster, der er af stor vigtighed nationalt og/eller biogeografisk. En betydning, der er vurderet ud fra:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få nationale/biogeografiske forekomster
- Arter eller naturtyper med stærkt ugunstig bevaringsstatus eller fugle med faldende bevaringstrend og som også er truede jf. rødlisten
- Naturtyper, der findes i særlig stor forekomst i Danmark set i forhold til det samlede areal i EU

De **konkrete målsætninger** fastlægger de langsigtede mål for udvikling i areal og tilstand for naturtyper og arters levesteder. De konkrete mål tager udgangspunkt i den tilstand, som er beregnet for naturtyper og arters levesteder efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er et tilstandsvurderingssystem, skal området bidrage til at gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes og tage udgangspunkt i den bedste faglige viden, hvilket kan være udvalgte strukturparametre, udbredelse m.v.

De konkrete målsætninger bygger på grupperinger af naturtyper, habitatarter og fugle. For naturtyperne tages der udgangspunkt i en række økologiske forhold, der er med til at definere potentialet for naturtypernes tilstedeværelse. For fuglene tages der udgangspunkt i deres levesteder eller bestandsstørrelse. Samlet set vil der være et større fokus på mere naturlig dynamik og naturlig variation naturtyperne, arterne og fuglene imellem. Se oversigt over, hvilke naturtyper, arter og fugle de forskellige grupper indeholder, i bilag 1.

Generelt gælder det, at målsætningerne rækker ud over den enkelte planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold, og som desuden afspejler en afvejning af eventuelt modstridende naturinteresser.

Myndighederne skal tage udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning, hvormed der sikres en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.

Målsætningen for området er således grundlaget for vurderingen af planer og projekter, som skal foretages i henhold til de regler, der gennemfører habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Det gøres bl.a. efter habitatbekendtgørelsen og naturbeskyttelseslovens § 19 b og skovlovens § 17, der skal sikre, at udpegningsgrundlaget i området ikke skades. Herunder gælder især, at arealet af naturtyper og levesteder for arter er stabilt eller i udbredelse, at naturtypernes strukturer og funktioner fortsat er til stede, og at bestande af arterne viser, at arten på lang sigt vil kunne opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder.

3.1 Overordnede målsætninger for Natura 2000-området

Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau, og fugle på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at sikre bestandsstørrelsen på nationalt niveau. Målet er at de tre bassiner i kystlagunen Nissum Fjord, de større søer (Indfjorden, Tangsø, Søndersund og Byn) og vandløbene i området sammen med især de store strandengsarealer omkring vandområderne udgør et stor sammenhængende varieret naturområde af stor naturmæssig værdi, der fortsat rumme velegnede vokse- og levesteder for områdets mange udpegede arter og naturtyper.

Det er målet at fuglebeskyttelsesområdets kombination af store sammenhængende vandområder af laguner, ferske søer med store sammenhængende strandenge og rørskovsarealer fortsat sikres som levesteder for de nationalt betydende forekomster af ynglende rørskovsfugle som rørdrum og rørhøg og for kolonirugende kystfugle som klyde, split-, fjord- og havterne. Strandengene omkring vandområderne var tidligere yngleplads for engfuglene almindelig ryle og brushane. Almindelig ryle har været forsvundet som ynglefugl fra området i gennem en længere årrække, og brushane registreres nu kun med års mellemrum.

Nissum Fjord-området har international værdi for en række af områdets udpegede trækfuglearter. For svanearterne: knop-, sang og pibesvane, gåsearterne: bram-, kortnæbbet - og lysbuget knortegås og andefuglene: pibe- og spidsand samt toppet skallesluger er det tilsvarende målet, at områdets vandområder og de tilknyttede strandenges store værdi som overnatnings- og fourageringsområde for disse arter opretholdes og sikres. Området er også af international betydning for to vadefuglearter: klyde og lille kobbersneppe. Begge arter benytter området som raste- og fourageringsområde i forbindelse med trækket til og fra ynglepladserne i Danmark eller for kobbersneppens vedkommende på den arktiske tundra. Det er derfor målsætningen, at de to arter fortsat kan finde uforstyrrede områder inden for området.

Områdets naturtyper og arter sikres og forekomsterne af de på nationalt plan væsentlige forekomster af lagune og klithede og de i biogeografisk henseende store arealer med strandeng, havtornklit samt de truede naturtyper grå/grøn klit, tidvis våd eng, rigkær og stilkeke-krat prioriteres højt. Naturtyperne og levestederne for arterne sikres generelt den mest hensigtsmæssig pleje/drift og arealet af naturtyperne søges øget, og der skabes så vidt muligt sammenhæng mellem forekomsterne. Der sikres ekstensiv drift af lysåbne naturtyper, således at lysåbne, våde og tørre naturtyper vekselvirker og huser en naturkarakteristisk fauna og flora.

I Natura 2000 området prioriteres de vådeste dele af rørskovsarealerne opretholdt som rørskov på bekostning af strandenge med lav vegetation. Områdets ynglebestand af rørdrum og rørhøg er helt afhængige af udbredte rørskovsarealer på fugtig eller våd bund, herved opnår arternes reder den største sikkerhed for prædation fra pattedyr.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne. Den økologiske integritet for området sikres derudover ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

3.2 Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

I området skal der være mulighed for en naturforvaltning, hvor man gør brug af naturens egne dynamikker. I forbindelse med forvaltningen skal der tages hensyn til, om naturtyper, arter eller fugle på udpegningsgrundlaget kan være følsomme over for en sådan forvaltning, eksempelvis de som er nævnt under de overordnede målsætninger.

De konkrete målsætninger bygger på grupperinger af naturtyper, habitatarter og fugle. Se bilag 1 for oversigt over, hvilke naturtyper, arter og fugle de forskellige grupper indeholder.

Generelt

- Den samlede forekomst af naturtyper, arter- og fugles levesteder i Natura 2000-området, uanset om de er kortlagt, skal være stabil eller i fremgang, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

Terrestrisk habitatnatur

Der er kortlagt ca. 905 ha terrestriske habitatnaturtyper i området. Heraf er ca. 28 ha kategoriseret som naturtyper knyttet til overvejende vådbund, ca. 56 ha som naturtyper knyttet til overvejende tørbund, ca. 782 ha som naturtyper knyttet til overvejende salttolerante naturtyper og ca. 40 ha som naturtyper på flyvesand.

- For naturtyper med et tilstandsvurderingssystem skal der fortsat være mindst 23 ha vådbundsnaturtyper, mindst 52 ha tørbundsnaturtyper, mindst 305 ha salttolerante naturtyper og mindst 13 ha naturtyper på flyvesand i tilstandsklasse I-II. Naturtyper i klasse III-V skal være i fremgang mod tilstandsklasse I-II, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- For naturtyper uden tilstandsvurderingssystem er målet at bidrage til gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Det betyder, at det samlede areal skal være mindst 5 ha. For de skovbevoksede naturtyper, skal andelen af store træer og dødt ved være stabil eller stigende. Skovnaturtyper sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. Der kan dog være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.

Arter

- For arter uden et tilstandsvurderingssystem er målet, at bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Levestedernes tilstand (vurderet i form af forekomst og udbredelse) og det samlede areal skal være stabilt eller i fremgang.

Ynglefugle

- Tilstanden og det samlede areal af de kolonirugende fugles kortlagte levesteder må ikke være i tilbagegang, og mindst 75% af arealet skal være i fremgang mod eller fastholdes i tilstandsklasse I-II.
- For engfugle og mose- og rørskovsfugle er målet, at tilstanden og det samlede areal af levesteder i tilstandsklasse I-II er stabil eller i fremgang. Levestederne i tilstandsklasse III-V skal være i fremgang mod tilstandsklasse I eller II, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- For ynglefugle uden tilstandsvurderingssystem er målet, at de skal bidrage til at sikre og øge bestanden på nationalt niveau. Levestedernes samlede areal og tilstand (vurderet i form af forekomst og udbredelse) skal være stabil eller i fremgang.

Trækfugle

- For trækfugle, der kan optræde med nationalt eller internationalt betydende forekomster i fuglebeskyttelsesområdet, skal deres raste- og overnatningsområder sikres eller være i fremgang, således at området også fremadrettet kan huse en bestand af national eller international betydning.
- For trækfugle, som ikke optræder med nationalt eller internationalt betydende forekomster i fuglebeskyttelsesområdet, er målet, at deres fælde-, raste- og overnatningsområder skal sikres eller være i fremgang.

Søer under 5 ha

- For søer under 5 ha i tilstandsklasse I-II er målet, at tilstanden skal være stabil eller i fremgang. Søer under 5 ha i tilstandsklasse III-V skal være i fremgang mod tilstandsklasse I-II, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.

Marine- og ferskvandsnaturtyper (undtagen søer under 5 ha)

- For søer over 5 ha, vandløb og marine naturtyper henvises til målsætningerne i vandområdeplanerne.
- For de marine naturtyper skal tilstand og areal være stabile eller i fremgang og bidrage til gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau.

3.3 Modstridende naturinteresser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype eller art på udpegningsgrundlaget eller en målsætning om sikring af den nationale bestand af en fugl på udpegningsgrundlaget kan indebære en lokal nedprioritering af en anden naturtype, fugl eller art på udpegningsgrundlaget, og det er derfor nødvendigt at foretage et valg.

I Natura 2000 området prioriteres de vådeste dele af rørskovsarealerne opretholdt som rørskov på bekostning af strandeng med lav vegetation. Årsagen til dette er at områdets ynglebestand af især rørdrum, rørhøg og lejlighedsvis plettet rørvagtel er helt afhængige af udbredte rørskovsarealer på fugtig eller våd bund, herved opnår arternes reder den største sikkerhed for prædation fra pattedyr.

Bramgås ses hvert forår og efterår år i store antal på enge og strandenge i området til og fra yngleområder i arktisk. Områdets uforstyrrede vandområder giver arten fred og ro til overnatning. Foto Peter Bundgaard.

4. Indsatsprogram

Opfyldelsen af habitatdirektivets krav om gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som direktiverne omfatter, og fuglebeskyttelsesdirektivets tilsvarende krav om at sikre den nationale bestand af de fugle, som er omfattet af direktivet, er en opgave, som strækker sig over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode, således at det sikres, at Danmark efterlever disse EU-direktivkrav, og der kan etableres en sammenhæng mellem indsats og tilgængelige virkemidler.

Den nationale prioritering af indsatsen i tredje planperiode sigter på at skabe mulighed for mere naturlige processer og naturens robusthed, udvide arealet med urørt skov samt fokus på tiltag mod klimaforandringer. En del af prioriteringen fra anden planperiode videreføres. Der skal således i tredje planperiode fortsat være fokus på indsats for særligt truede fugle og arter, bekæmpelse af invasive arter, fortsættelse af arbejdet med at gennemføre og afsøge behov for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og gennemføre fiskeriregulering, samt fortsættelse af indsatsen for langsigtet at sikre den nødvendige pleje af de lysåbne naturarealer og skovarealer. Der bør løbende være opmærksomhed på den naturlige synergi, og at indsats for naturtyper ofte også gavner fugle og arter koblede til pågældende naturtyper.

Nedenstående retningslinjer for indsatsen er opbygget efter mål- og rammestyringsprincippet, således at den statslige plan fastlægger de krav til indsatsen i planperioden, der er nødvendige for at sikre nationalt besluttede prioriteringer. Således beskriver retningslinjerne ikke metoden eller placering af enkelte projekter. Det er en fælles opgave for kommuner og offentlige lodsejere at aftale på hvilke arealer og i hvilke kommuner, den konkrete indsats skal foregå.

Indsats til bedring af vandkvaliteten gennemføres som led i vandplanlægningen og havstrategidirektivet, ligesom reduktion af kvælstofdeposition sker gennem husdyrgodkendelsesloven og generelle tiltag til at mindske luftforureningen, og dette er således ikke en del af Natura 2000-planens indsatsprogram.

Retningslinjerne er opdelt i generelle retningslinjer, der gælder for alle områder, og specifikke retningslinjer for det enkelte Natura 2000-område. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne i mindre omfang bidrager økonomisk.

4.1 Generelle retningslinjer

1. Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.
2. Der arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje også til gavn for tilknyttede fugle og arter.
3. Der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets fugle eller arter.
4. For skovnaturtyper, hvor det vurderes nødvendigt af hensyn til bevarelse af skovnaturtyper på udpegningsgrundlaget, sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje også til gavn for tilknyttede fugle og arter.

5. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper.
6. Igangværende projekter og indsatser, der relaterer til gennemførelse af tidligere Natura 2000-planer, afsluttes.
7. Indsatser gennemført i første og anden planperiode vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats.
8. Der fokuseres på en løbende opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle som findes i væsentlig forekomst i Danmark, og om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle samt pattedyr.
9. Opdatering af vejledninger f.eks. vedrørende klapning i Natura 2000-områder.
10. Der arbejdes på en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter herunder en lang række direktivarter og fugle.

4.2 Områdespecifikke retningslinjer

1. Tilstanden af levestederne for almindelig ryle og brushane sikres hvis tilstanden er god-høj, således at de kortlagte levesteder får en naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.
2. Tilstanden af levestederne for havterne og klyde sikres hvis tilstanden er god-høj, således at 75% af de kortlagte levesteder får en naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet, hvilket også vil være til gavn for andre kolonirugende arter som splitterne og fjordterne.
3. Der søges udtaget kulstofholdige lavbundsjord der kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik Udtagningen kan ligeledes være til gavn for bl.a. stavsild, havlampret, bæklampret, odder, flodlampret, laks, bæver, vandranke, lille Kobbersneppe T, klyde T, pibesvane T, sangsvane T knopsvane T, stor skallesluger T, kortnæbbet gås T, bramgås T, krikand T, pibeand T, spidsand T, rørdrum Y, plettet rørvagtel Y, fjordterne Y, klyde Y, rørhøg Y, blåhals Y. Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO₂ og et renere vandmiljø.
4. Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden.
5. Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på 21 ha med fokus på arealer med en kortlagt forekomst af invasive arter på over 10% dækning.
6. Urørt skov (permanent ophør af drift m.v.) kan være en mulighed af hensyn til naturtyper og tilknyttede arter og fugle.
7. Miljøstyrelsen reviderer bestemmelserne for vildtreservatet Nissum Fjord.

4.3 Relation til vandområdeplaner

Dette Natura 2000-område ligger inden for vandområdedistrikt Jylland og Fyn.

Vandområdeplanernes indsats for at opnå god økologisk tilstand bidrager til at opfylde bevaringsmålsætningerne for akvatiske arter og naturtyper ved at tilvejebringe forbedringer i vandløb, søer og kystvande i overensstemmelse med de bevaringsmålsætninger, der fremgår af Natura 2000-planen. Vandområdeplanerne for 2021-2027 kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Vandområdeplanernes indsatser bidrager både med foranstaltninger til at undgå yderligere forringelser og med foranstaltninger til genopretning af bevaringsstatus. Indsatserne kan eksempelvis være reduktion af kvælstof- og fosforbelastningen til søer, reduktion af tilledningen af organisk stof til vandløb samt reduktion af kvælstofbelastningen til marine vandområder. Hertil kommer fx genslyngning af vandløb og fjernelse af spærringer. De konkrete indsatser for planperioden 2022-2027 er beskrevet i de nye vandområdeplaner og fremgår af indsatsbekendtgørelsen. Indsatserne vil også blive præsenteret i MiljøGIS for vandområdeplanerne på [Miljøstyrelsens hjemmeside](#).

Odder er udbredt i Natura 2000-området, og den træffes både i vandløbene, ved søerne og langs selve Nissum Fjord. Foto. Peter Bundgaard.

5. Bilag 1. Oversigt over grupperinger

Nedenstående tabeller angiver hvordan naturtyper, arter og fugle er grupperet i dette Natura 2000-område, og som der refereres til i de konkrete målsætninger. På Miljøstyrelsens Natura 2000-hjemmeside kan man se det samlede overblik over alle naturtyper, fugle og arter, der er koblet til de enkelte grupper.

Grupperinger af terrestrisk habitatnatur	Tilstandsvurderingssystem	Naturtype navn	Naturtype nr.
Naturtyper på flyvesand	med tilstandsvurderingssystem	Grå/grøn klit*	2130
Naturtyper på flyvesand	med tilstandsvurderingssystem	Havtornklit	2160
Naturtyper på flyvesand	med tilstandsvurderingssystem	Klithede*	2140
Naturtyper på flyvesand	med tilstandsvurderingssystem	Klitlavning	2190
Salttolerante naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Enårig strandengsvegetation	1310
Salttolerante naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Strandeng	1330
Tørre naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Græs-indlandsklit	2330
Tørre naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Surt overdrev*	6230
Tørre naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Tør hede	4030
Tørre naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Visse-indlandsklit	2310
Tørre naturtyper	uden tilstandsvurderingssystem	Stilkeke-krat	9190
Våde naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Hængesæk	7140
Våde naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Rigkær	7230
Våde naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Tidvis våd eng	6410
Våde naturtyper	med tilstandsvurderingssystem	Våd hede	4010
Våde naturtyper	uden tilstandsvurderingssystem	Elle- og askeskov*	91E0
Våde naturtyper	uden tilstandsvurderingssystem	Skovbevokset tørvemose*	91D0

Grupperinger af habitatarter	Arts navn	Arts nr.
Arter uden tilstandsvurderingssystem	Bæklampret	1096
Arter uden tilstandsvurderingssystem	Bæver	1337
Arter uden tilstandsvurderingssystem	Flodlampret	1099
Arter uden tilstandsvurderingssystem	Havlampret	1095
Arter uden tilstandsvurderingssystem	Laks	1106
Arter uden tilstandsvurderingssystem	Odder	1355
Arter uden tilstandsvurderingssystem	Stavsild	1103
Arter uden tilstandsvurderingssystem	Vandranke	1831

Grupperinger af ynglefugle	Fugle navn	Fugle nr.
Engfugle	Almindelig ryle	A466-B
Engfugle	Brushane	A861
Kolonirugende fugle	Fjordterne	A193
Kolonirugende fugle	Havterne	A194
Kolonirugende fugle	Klyde	A132
Kolonirugende fugle	Splitterne	A863
Mose- og rørskovsfugle	Plettet rørvagtel	A119
Mose- og rørskovsfugle	Rørdrum	A021
Mose- og rørskovsfugle	Rørhøg	A081
Ynglefugle uden tilstandsvurderingssystem	Blåhals	A480

Grupperinger af trækfugle	Fugle navn	Fugle nr.
Trækfugle, international betydende forekomst	Bramgås	A045-A
Trækfugle, international betydende forekomst	Klyde	A132
Trækfugle, international betydende forekomst	Knopsvane	A036
Trækfugle, international betydende forekomst	Kortnæbbet gås	A040-A
Trækfugle, international betydende forekomst	Lille Kobbersnepe	A157
Trækfugle, international betydende forekomst	Lysbuget knortegås	A674-A
Trækfugle, international betydende forekomst	Pibeand	A855
Trækfugle, international betydende forekomst	Pibesvane	A037
Trækfugle, international betydende forekomst	Sangsvane	A038
Trækfugle, international betydende forekomst	Spidsand	A054
Trækfugle, international betydende forekomst	Toppet skallesluger	A069
Trækfugle, national betydende forekomst	Krikand	A052
Trækfugle, national betydende forekomst	Pomeransfugl	A727
Trækfugle, national betydende forekomst	Stor skallesluger	A070

Grupperinger af søer under 5 ha	Naturtype navn	Naturtype nr.
Søer under 5 ha	Kransnålalge-sø	3140
Søer under 5 ha	Lobeliesø	3110
Søer under 5 ha	Næringsrig sø	3150
Søer under 5 ha	Søbred med småurter	3130

Grupperinger af marine og ferskvandsnaturtyper	Naturtype navn	Naturtype nr.
Marin naturtype	Lagune*	1150
Søer over 5 ha	Søbred med småurter	3130
Vandløb	Vandløb	3260

Resume

Natura 2000-plan for Nissum Fjord (nr. 65). Natura 2000-planen skal sikre naturtilstanden for områdets udpegede arter, fugle og naturtyper og bidrage til opnåelse af gunstig bevaringsstatus. Områdets udpegede arter, fugle og naturtyper beskrives og der fastlægges målsætninger og indsatser.

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk